

15.1.2016

SAMAKin VUODEN 2016 VUOSIKOKOUKSEN JULKILAUSUMA:

IHMISARVOINEN TYÖ – AVAIN UUSIIN TYÖPAIKKOIHIN JA PAREMPAAN TUOTTAVUUTEEN

Pohjoismaiden järjestäytynyt työelämä on koko pohjoismaisen mallin peruspilari. Mikäli työmarkkinoiden keskeiset tunnuspiirteet murentuvat, Pohjoismaat menettävät ainutlaatuisen kykynsä yhdistää tehokkuuden ja hyvinvoinnin tasaisen jakautumisen. Tämä käy ilmi SAMAKin toteuttamasta NordMod2030-tutkimushankkeesta.

Järjestäytyneiden pohjoismaisten työmarkkinoiden turvaamiseksi ja kehittämiseksi on ponnisteltava entistä lujemmin sekä paikallisella, kansallisella, pohjoismaisella että eurooppalaisella tasolla. Hyviin työehtoihin ja vakituisiin työsuhteisiin kohdistuu kasvavia paineita.

Eteemme hahmottuu päivätyömiesyhteiskunta. Epätyypilliset työpaikat ovat yhä yleisempiä kaikissa Pohjoismaissa, samoin alipalkkaus. Meidän on noustava poliittiseen vastarintaan. Toimivat, järjestäytyneet työmarkkinat ovat tärkein strategiamme, jonka avulla voimme kohdata onnistuneesti suuret tekniset muutokset ja uudet mahdollisuudet.

Työmarkkinoiden avautuminen kohti Eurooppaa ja talouskriisin pitkäaikaisvaikutukset ovat lisänneet monissa maissa työvoiman maahanmuuttoa, mikä on saanut aikaan myönteistä dynamiikkaa. Samalla se on kuitenkin merkinnyt haasteita ja paineita työehtosopimusjärjestelmällemme.

Ei sovi myöskään unohtaa politiikkaa, jota oikeistopuolueet ajavat noustessaan eri Pohjoismaiden hallituksiin: Pohjoismaiseen malliin kohdistuvat hyökkäykset, joiden keinoina ovat järjestäytyneen työelämän heikentäminen, passiivinen suhtautuminen alipalkkaukseen sekä usein pätkä- ja vuokratyön suosiminen. Viimeksi Suomessa, jossa porvarihallitus on niin sanottujen pakkolakien avulla heikentänyt työmarkkinaosapuolten sopimisoikeutta.

Suuri ja yllättävä maahanmuuttajien tulva hallitsi pitkälti Pohjoismaiden julkista keskustelua ja politiikkaa syksyllä 2015. Sen seuraukset ovat arvaamattomat ja moninaiset, mutta olivatpa ne millaiset tahansa, kouluttamattomien pakolaisten

ja muiden heikkojen ryhmien luotsaaminen Pohjoismaiden työmarkkinoille on yksi pohjoismaisen ay-liikkeen ja sosialidemokraattisten puolueiden päähaasteista lähivuosina, ja se edellyttää nollatoleranssia kaikenlaisen rasismien ja vihapuheen suhteen. Yhteiskuntamme vahvistuvat, jos onnistumme siinä.

Tilanteet ja toimenpiteet vaihtelevat maittain, mutta kaikkien maiden on varmistettava mahdollisimman monien pääsy työmarkkinoille ja pysäytettävä eriytymiskehitys ja rinnakkais yhteiskunnan muodostuminen.

Jo vuosia jatkunut ja viime syksynä kulminoitunut epävakaa tilanne vaatii pohjoismaiselta työväenliikkeeltä johtajuutta ja yhteishenkeä. Hyväksymällä Sørmarkan-julistuksen ”Rakennamme Pohjolaa” vuoden 2014 työläiskongressi viitoitti pohjoismaisen mallin poliittisen suunnan ja loi pohjan politiikan kehittämiseksi käytännössä.

Meidän on yleisesti pidettävä kiinni pohjoismaisesta osaamis- ja tuottavuuslinjasta, jossa eroja tasoitetaan koordinoitulla palkanmuodostuksella, mikä pakottaa yritykset parantamaan tehokkuutta ja panostamaan osaamisen kehittämiseen. Investoiminen koulutukseen ja osaamiseen vahvistaa maidemme kilpailukykyä ja ihmisten vapautta. Meidän on siis tehtävä selkeä pesäero oikeistopuolueiden ajamaan matalapalkkalinjaan.

Matalapalkkalinja johtaa erojen kasvamiseen, matalapalkkaisten töiden yleistymiseen ja koulutuspanostusten supistumiseen. Näemme, miten se on johtanut muissa maissa kahtia jakautuneisiin työmarkkinoihin ja työtä tekevien köyhyyteen (working poor) – ilman että työllisyys kasvaisi.

Meidän on myös hankittava entistä enemmän kannatusta Pohjoismaita ja pohjoismaista mallia koskeville ratkaisuillemme. Meidän on muun muassa viestittävä paremmin, mitä etua järjestäytyneestä työelämästä on yhteiskunnalle yleensä ja erityisesti nuorille. Meidän on kehitettävä uusia kertomuksia pohjoismaisesta mallista aikana, joka on tuonut mukanaan niin paljon uutta, mutta jossa vanhat ongelmat ovat samalla heränneet henkiin vaatien uusia toimenpiteitä – uudelta sukupolvelta, uusien menetelmin. Ne voivat olla esimerkiksi keinoja työehtoja, epätasaisesti jakautunutta hyvinvointia tai tasa-arvoaasteita.

Konkreettisesti haluamme Sørmarkan-julistuksen seurannan ohella seuraavaa:

- Tehdä EU:lle aloitteen ja asettua yhdessä kannattamaan Ruotsin, Saksan ja Itävallan sosiaalidemokraattisten puolueiden ja ammattijärjestöjen ehdotusta *Agreement for a social progress protocol* eurooppalaisten työmarkkinoiden

toimintaedellytysten parantamisesta ja kansallisten edellytysten turvaamisesta turvautumatta alipalkkaukseen.¹

- Asettaa SAMAKille asiantuntijaryhmän, joka tarkastelee periaatteita ja käytännön toimenpiteitä, joiden avulla heikot ryhmät kotoutetaan työmarkkinoille.
- Levittää parhaita käytäntöjä harmaan talouden torjumisesta, verojen ja maksujen laiminlyömisestä sekä siitä, miten julkisilla hankinnoilla voidaan parantaa tuottavuutta ja laatua alipalkkaukseen kannustamisen sijaan.

Meidän on turvattava hyvä ja ihmisarvoinen työelämä kaikille. Tärkein taistelu tulevaisuuden Pohjolasta koskee juuri sitä.

Liite: Tulevaisuuden Pohjolan 10 poliittista linjausta. Lähde: Sørmarkan-julistus

---

¹ Ehdotus "Agreement for a social progress protocol", hyväksytty Wienissä 19. syyskuuta 2015. Siinä todetaan muun muassa: "Therefore we, the leaders of SPD, SPÖ, SAP, DGB, ÖGB and LO, have agreed that in conjunction with the next treaty revision, social rights including trade union rights, should be strengthened. A social progress protocol should be attached to the treaties clearly stating that economic freedoms on the internal market do not incorporate the prohibition of restrictions but instead provide for equal treatment."

Tulevaisuuden Pohjolan 10 poliittista linjausta

- 1. Lisää vapautta.** Jatkuva menestys ei ole itsestään selvää. On meidän, etenkin nuorten, tehtävä varmistaa vapaus ja yhteisyys myös tuleville sukupolville.
- 2. Tiukempi ote tulevaisuuteen.** Sosiaalidemokraatit ja ammattiyhdistysliike ovat jo pitkään muovanneet hyviä, pohjoismaisia yhteiskuntia. Nyt on aika viedä Pohjola eteenpäin uuteen aikaan. Jatkossakin tulee poliittisen vallan olla markkinavaltaa voimakkaampaa.
- 3. Uudet arvot.** Muuttuvassa, monimutkaisessa maailmassa on entistäkin tärkeämpää, että kannatamme vapautta, yhdenvertaisuutta ja yhteisöllisyyttä.
- 4. Työtä kaikille.** Täystyöllisyys on ollut ja on vastedeskin hyvien pohjoismaisten hyvinvointiyhteiskuntien perusta. Osaamisen kehittäminen, innovoinnin lisääminen ja uuden tekniikan tehokas hyödyntäminen parantavat tuottavuutta ja tekevät työpaikoista turvallisempia.
- 5. Kaikille osa yhteiskunnassa.** Meidän missiomme on jatkossakin taata kaikille ihmisille mahdollisuudet hyvään elämään. On meidän vastuullamme, että heikoimmassa asemassa olevilla on päätösvaltaa ja oikeuksia. Lapsilla on oltava vanhempien koulutuksesta ja varallisuudesta riippumatta mahdollisuudet kehittää itseään.
- 6. Taistelu tasa-arvon puolesta.** Tasa-arvo on edennyt pitkälle, mutta työsarkaa riittää vielä niin kodeissa, työpaikoilla kuin yhteiskunnassakin.
- 7. Vihreämpi tulevaisuus.** Tavoitteenamme on entistä vihreämpi Pohjola. Meidän on ensimmäisinä varmistettava, että kannamme kortemme kekoon ilmaston ja ympäristön puolesta sekä kansallisesti että kansainvälisesti.
- 8. Järjestöt takaavat reilun työelämän.** Palkanansaitsijat joutuvat kohtaamaan kansainvälistä ja kotimaista painetta. Me taistelemme Pohjolassa sosiaalista polkumyyntiä, työrikoksia ja kahtiajakautuneita työmarkkinoita vastaan. Jotta tämä onnistuisi, on taattava jatkossakin sopimuksiin ja lakeihin perustuvat työelämän pelisäännöt.
- 9. Yhteinen hyvinvointi.** Hyvinvoinnin on rakennuttava kansanvallan eikä voitontavoittelun varaan. Uusi teknologia, riittävän ammattitaitoinen henkilökunta, riittävä rahoitus ja yhteistyö ovat keskeisiä avaimia runsaampaan ja parempaan palvelutarjontaan.
- 10. Yhteistyö luo vapautta.** Ilman yhteistyötä ei ole vapautta. Pohjoismaiden asukkaiden kasvava moninaisuus tuottaa sekä mahdollisuuksia että ongelmia. "Tee velvollisuutesi ja vaadi oikeutesi", ihmisarvon tunnustaminen ja sosiaalinen samanarvoisuus luovat tulevaisuudessakin perustan toimivalle yhteisöllisyydelle.

Sørmarkan-julistuksesta